

Omlaagspiralen

Jaarlijks breekt eind april in Nederland het monetaire geweld los. Dan verschijnt namelijk het jaarverslag van De Nederlandsche Bank. Veertien maal heeft dr. Zijlstra daarin geprekeerd dat via een beleid ter bevordering van de waardevastheid van de gulden de realisatie van al onze sociaal-economische doelstellingen wordt bevorderd. Dit jaar gaf de nieuwe president dr. Duisenberg vrijwel dezelfde preek, zij het in niet zo'n fraai proza als zijn voorganger dat placht te doen. Terzelfder tijd hield de directeur-generaal van de Rijksbegroting, dr. Le Blanc, een inleiding op een studiedag van de Raad der Europese Gemeenten, die fraai aansluit bij Duisenbergs betoog. Beide heren staken de hand in eigen boezem: van het financieel-economisch beleid — grotendeels gericht op het terugdringen der collectieve uitgaven —, waarbij beiden zo nauw zijn betrokken, is niets terechtgekomen.

Als gevolg van het falen van de financieel-economische beleidsvoornemens, die in gang werden gezet door de toenmalige minister Duisenberg, zijn de economische doelstellingen niet gehaald. Dit falen wordt duidelijk uiteengezet in het advies dat de SER vorig jaar uitbracht over het sociaal-economische beleid op middellange termijn. Uit dat advies blijkt dat ondanks alle schone voornemens en inspanningen het met de economie in Nederland steeds slechter is gegaan. En ook thans gaat het nog niet beter, want voortdurend blijft Nederland bezig met het aanpassen van de voornemens aan de steeds slechter wordende tijden. Dit proces komt het fraaist tot uiting in het beleid dat de PvdA voorstaat. Door gebrek aan een coherent economisch inzicht in die partij wordt de koopkracht doelstelling steeds naar beneden bijgesteld: eerst moest de modale koopkracht worden gegarandeerd, later de koopkracht voor de minima, nog later mochten de minima 1% in koopkracht dalen en als die tendens zich voortzet (ik voorspel dat, als hij aanblijft, Max van den Berg volgend jaar voor ontkoppeling zal pleiten) belooft ze niet veel goeds.

Duisenberg vergelijkt in zijn jaarverslag dan ook terecht de jaren tachtig met de jaren dertig. Helaas maakt hij die ver-

gelijking alleen wat betreft een aantal economische data en niet wat betreft de inzichten der financieel-economische specialisten. Beter ware het als hij — en dat geldt ook voor Le Blanc — een analyse had gemaakt van de oorzaken van de huidige economische malaise. Als immers de filosofie van het financieel-economische beleid niet deugt, kun je wel doorgaan met het steeds weer aanpassen van dat beleid, maar dat zal onvoldoende effect hebben. Ik durf dit te vragen omdat er steeds meer signalen komen dat het huidige beleid van matiging dat in vrijwel de gehele westerse wereld wordt gevoerd, tot een neerwaartse spiraal leidt. Deze conclusie zou je kunnen trekken uit een interessante discussie in *NRC Handelsblad* gedurende de afgelopen maanden tussen o.m. de hoogleraren Gans, Pen en Schouten. De conclusie was ook te trekken uit het artikel van Hempen in *ESB* van 24 februari jl. en, voor wie het nog wetenschappelijker wil, uit een boekje van Malinvaud 1), waarnaar prof. Van Eijk in zijn bespreking in dit blad van het werkgelegenheidsplan terecht verwees, en uit een erg interessant artikel van prof. Kuipers en drs. Van Zon in de pas verschenen *Economist* 2). Op grond van hun kwantitatieve studie bepleiten beide laatste economen een twee-sporenbeleid van enerzijds een expansief beleid om de capaciteitsbenutting te verbeteren, en anderzijds een beleid van loonmatiging. Ze achten dit mogelijk door bij voorbeeld de belasting- en sociale-premiedruk voor ondernemingen te verlagen d.m.v. monetaire financiering, en tegelijkertijd een loonbeleid te voeren dat garandeert dat de rendementstoename niet tot hogere looneisen leidt. Aldus wordt een deflatoire beweging voorkomen en zal de werkgelegenheid weer toenemen.

Bij Duisenberg en Le Blanc ontbreekt zoals gezegd een dergelijke analyse. Duisenberg hamert er in navolging van velen op dat het financieringstekort van de overheid moet worden teruggebracht. Minister Den Uyl zei van deze benadering in de *Haagse Post* van 8 mei jl. trefend: „Het is een eenzijdige benadering, het is het amputeren van een been van iemand die aan een ernstige longontsteking lijdt, het is een volledig ontoereikend antwoord op de toenemende werkloosheid”. Le Blanc volgde Duisenberg met een aantal boekhoudkundige suggesties, zonder enige economische analyse. Beiden vinden dat de afgelopen jaren niets van de bezuinigingsprogramma's is terechtgekomen omdat er onvoldoende budgettaire discipline bij de diverse ministeries aanwezig is en omdat politici ombuigingsprogramma's vergezeld lieten gaan van aanvullende werkgelegenheidsprogramma's. Vooral die laatste oorzaak kan analytisch niet worden ondersteund. Immers, de aanvullende programma's, gefinancierd met zogenaamde conjuncturele gelden, beogen voornamelijk werklozen aan een tijdelijke baan te helpen. De bedragen die voor deze programma's worden uitgetrokken, worden grotendeels direct terugverdiend door een geringer beroep op sociale uitkeringen. Bovendien worden werklozen aldus geschikt gemaakt voor arbeidsinpassing, hetgeen van belang is indien de economie weer aantrekt. Indien de economie doorgaat met omlaagspiralen zijn deze bedragen zelfs niet weggegooid, al hebben ze economisch gezien weinig nut.

1) Malinvaud, *Profitability and unemployment*, Cambridge, 1980.

2) Output and employment growth in the Netherlands in the post-war period: a putty-clay approach, *De Economist*, nr. 1, 1982.